

Σπύρος Ν. Ασωνίτης

Η κερκυραϊκή πρεσβεία του 1473 προς τη Βενετία

Είναι γνωστό ότι οι κάτοικοι των βενετικών κήσεων της Ρωμανίας είχαν το δικαίωμα της υποβολής συλλογικών αιτημάτων στη Γαληνοτάτη μέσω πρεσβειών¹. Για την Κέρκυρα η συνήθεια αποστολής τέτοιων πρεσβειών ίσχυε ήδη από τα χρόνια της ανδηγαυικής κυριαρχίας (1272-1386)². Η πρώτη από τις κερκυραϊκές πρεσβείες προς τη Βενετία υποβλήθηκε το 1386 και οι απαντήσεις που δόθηκαν τον Ιανουάριο του 1387, απετέλεσαν τους βασικούς άξονες που προσδιόρισαν τις σχέσεις της γαληνοτάτης με τους κατοίκους του νησιού κατά τα επόμενα χρόνια³.

Στο Ιστορικό Αρχείο της Κερκύρας σώζεται μια σειρά από τέτοιες πρεσβείες⁴. Το αρχαιότερο από τα κείμενα αυτά, το οποίο και θα μας απασχολήσει, χρονολογείται στο 1473⁵, δηλαδή δέκα χρόνια μετά την έναρξη του Α΄ βενετοτουρκικού πολέμου (1463-1479). Πρόκειται για έγγραφο με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς φωτίζει, όχι πολεμικές εξελίξεις, που είναι σε μεγάλο βαθμό γνω-

1. F. Thiriet, *La Romanie Vénitienne au Moyen Âge. Le développement et l'exploitation du domaine colonial vénitien (XIIe-XVe siècles)*, Paris 1959, σ. 208-211.-Σ. Θεοτόκης, *Εισαγωγή εις την έρευνα των μνημείων της Ελληνικής ιστορίας εν τω κρατικό αρχείο της Βενετίας*, Κέρκυρα 1926, σ. 39-57.-Γ. Σ. Πλουμίδης, *Οι βενετοκρατούμενες ελληνικές χώρες μεταξύ του δευτέρου και του τρίτου βενετοτουρκικού πολέμου (1503-1537)*, Ιωάννινα 1974, σ. 60-62 και 137-148.- E. Lunzi, *Della condizione politica delle isole Jonie sotto il dominio Veneto*, Venezia 1860, σ. 287-293 (παρακάτω ως Lunzi, *Condizione*).-E. Γιωτοπούλου-Σισιλιάνου, *Ο αντίκτυπος του Δ΄ Βενετοτουρκικού πολέμου στην Κέρκυρα. Από ανέκδοτες πηγές*, Αθήνα 1982, σ. 223-224 (παρακάτω ως Γιωτοπούλου, *Αντίκτυπος*).- E. Yotopoulou, «Alcune considerazioni sulle classi sociali corfiote e sulla politica veneta nei loro confronti in base a quanto risulta dalle fonti e in modo particolare dai testi delle ambasciate», *Quaderni di Cheiron* 2 (1996) 97 (παρακάτω ως Yotopoulou, «Considerazioni»).

2. Σ. Ν. Ασωνίτης, *Ανδηγαυική Κέρκυρα (13ος-14ος αι.)*, Κέρκυρα 1999, σ. 248-250 (παρακάτω ως Ασωνίτης, *Κέρκυρα*).

3. N. Karapidakis, *Civis fidelis: l'avènement et l'affirmation de la citoyenneté corfiote (XVIème-XVIIème siècles)*, Frankfurt am Main 1992, σ. 47-60 (παρακάτω ως Karapidakis, *Civis*).-Yotopoulou, «Considerazioni», σ. 98.- Ασωνίτης, *Κέρκυρα*, σ. 121-122.

4. A. Nikiforou, «Inventario sommario dell' Archivio di Stato di Corfù», *Quaderni di Cheiron* 2 (1996) 235.

5. Ιστορικό Αρχείο Κερκύρας, Βενετική Διοίκηση, Φ. 97, f. 1r, 29 Αυγούστου 1473.

στές⁶, αλλά σημαντικές πτυχές της κατάστασης που επικράτησε κατά την εποχή της έκδοσής του στο χώρο του βορείου Ιονίου, καθώς και της εσωτερικής ιστορίας μιας βενετοκρατούμενης περιοχής στη διάρκεια του κρίσιμου για τον ελλαδικό χώρο πολέμου αυτού.

Το έγγραφο, όπου τα αιτήματα διατυπώνονται στη δημόδη ιταλική της εποχής και οι απαντήσεις στη λατινική, είναι διανθισμένο με εκφράσεις ταπεινότητας των υπηκόων και έξαρσης του μεγαλείου της κυριάρχου⁷. Επισημαίνεται επίσης ότι, ενώ τα αιτήματα είναι διατυπωμένα κατά τρόπο σαφή, οι βενετικές απαντήσεις είναι, ως συνήθως, κάπως αόριστες, ενώ ακόμα και η αποδοχή αιτημάτων γίνεται υπό όρους και βέβαια η φραστική αποδοχή δεν σημαίνει και την άμεση ικανοποίησή τους⁸.

Οι εκπρόσωποι των Κερκυραίων που παρουσιάστηκαν στη Βενετία το καλοκαίρι του 1473 ήταν οι Janucius Morellus, Nicolaus Bellanda και Zacharia Alamanus⁹. Πιθανότατα η παρουσία τους στη Βενετία παρατάθηκε λόγω του θανάτου του δόγη Nicolò Tron. Στις 29 Αυγούστου 1473, δύο εβδομάδες μετά την ανάληψη της εξουσίας¹⁰, ο νέος δόγης Nicolaus Marcellus απέλυε το απαντητικό του έγγραφο, στο οποίο αναφέρονται τα επτά κερκυραϊκά αιτήματα και οι αντίστοιχες αποφάσεις της Βενετίας.

Πριν προχωρήσουμε στην παρουσίασή τους, χρήσιμο είναι να θυμηθούμε ότι ο βορειοδυτικός ελλαδικός χώρος αποτελούσε προ πολλού περιοχή γειννίασης Βενετών και Οθωμανών. Οι τελευταίοι είχαν γίνει ήδη από το α' μισό του 15ου αι. κύριοι του Αργυροκάστρου, Ιωαννίνων και της Άρτας¹¹. Το 1453 έλεγχαν την περιοχή του κάτω Καλαμά και επιχειρούσαν, ακόμη και μετά τη

6. J. J. Norwich, *Ιστορία της Βενετίας* (μετάφραση Δ. Παπαγεωργίου), Αθήνα 1993, σ. 333-346 (παρακάτω ως Norwich, *Ιστορία*).-Fr. Babinger, «Le vicende veneziane nella lotta contro i Turchi durante il secolo XV», *La civiltà veneziana del Quattrocento*, (1957) 49-73.

7. Υοτοπούλου, «Considerazioni», 98.

8. Γιωτοπούλου, *Αντίκτυπος*, σ. 169-170.

9. Τα δύο πρώτα επώνυμα είναι βενετικά, το τρίτο πιθανότατα ανήκει σε γόνο της τοπικής φεουδαλικής τάξης. Βλ. Ασωνίτης, *Κέρκυρα*, σ. 299-300.

10. Ο δόγης Nicolò Tron πέθανε στις 28 Ιουλίου 1473 και ο Nicolò Marcello ανέλαβε στις 13 Αυγούστου. Βλ. σχετικά Norwich, *Ιστορία*, σ. 342-343.-A. Capelli, *Cronologia, cronografia e calendario perpetuo*⁵, Milano 1983, σ. 347.

11. D. Nicol, *The Despotate of Epiros, 1267-1479. A contribution to the history of Greece in the Middle Ages*, Cambridge 1984, σ. 197 κ.ε.

συμφωνία ειρήνης με τη Βενετία του 1454, επιδρομές προς νότον, στις βενετοκρατούμενες περιοχές της Πάργας και της Ναυπάκτου¹². Από τις αρχές του πολέμου η οθωμανική κυριαρχία στις απέναντι της Κέρκυρας περιοχές είχε δεχθεί ισχυρό πλήγμα από τη δράση του Ιωάννη Βλάσση και των *stradioti* του¹³, ενώ το 1470, δύο χρόνια μετά το θάνατο του Σκεντέρμπεη, και ενώ η αλβανική αντίσταση δεν είχε ακόμα καμφθεί¹⁴, οι Τούρκοι απειλούσαν το Βουθρωτό και η διοίκηση της Κέρκυρας έπαιρνε έκτακτα μέτρα για την υπεράσπισή του¹⁵. Στον ευρύτερο λοιπόν χώρο του βόρειου Ιονίου η κατάσταση ήταν έκρυθμη.

Η Κέρκυρα, υπό βενετική κυριαρχία από το 1386, είχε αναδειχθεί στη διάρκεια του 15ου αι. σε σημαντικότερο αστικό, εμπορικό και διοικητικό κέντρο της περιοχής. Κατά την πρώτη δεκαετία του Α΄ βενετοτουρκικού πολέμου στη βενετική διοίκηση είχαν ανατεθεί σημαντικά καθήκοντα, καθώς το νησί χρησιμοποιήθηκε ως ναυτική βάση¹⁶, σταθμός ανεφοδιασμού των βενετικών στόλων¹⁷ και κέντρο συγκέντρωσης πληροφοριών για τις κινήσεις των Τούρκων¹⁸. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο ανακύπτουν στην Κέρκυρα ορισμένα προβλήματα, τα οποία

12. J. Valentini, *Acta Albaniae Veneta saeculorum XIV et XV* (παρακάτω ως AAV), τ. 22 85-86 (6017) 3 Αυγούστου 1453, 91 (6023) 9 Αυγούστου 1453, σ. 296 (6232) 18 Αυγούστου 1454, σ. 306-307 (6239) 6 Σεπτεμβρίου 1454.-Για την πολιτική της Βενετίας έναντι του οθωμανικού επεκτατισμού κατά την περίοδο αυτή βλ. D. A. Zakythinos, « L' attitude de Venise face au declin et a la chute de Constantinople », *Venezia centro di Mediazione tra Oriente e Occidente (secoli XV-XVI). Aspetti e Problemi*, vol. I, Firenze 1977, σ. 66-75.

13. Κ. Σάθας, *Μνημεία της Ελληνικής Ιστορίας* (παρακάτω ως Σάθας, *Μνημεία*), τ. 5. 336-337, 17 Σεπτεμβρίου 1463, σ. 339, 20 Σεπτεμβρίου 1463.

14. P. F. Sugar, *Η νοτιανατολική Ευρώπη κάτω από την Οθωμανική κυριαρχία (1354-1804)*, (μετάφραση Π. Χ. Μπαλουξή), τ. Α΄, Αθήνα 1994, σ. 142.-Βλ. και Μ. Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου, *Οι βαλκανικοί λαοί κατά τους Μέσους Χρόνους*, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 233-234.

15. Σάθας, *Μνημεία*, 5. 222-223, 27 Οκτωβρίου 1470, σ. 223-224, 15 Νοεμβρίου 1470.

16. AAV 25. 22 (7282) 4 Φεβρουαρίου 1463, 184-185 (7448) 20 Αυγούστου 1463.- H. Noiret, *Documents inédits pour servir a l' histoire de la domination vénitienne en Crète de 1380 à 1485*, Paris 1892, (παρακάτω ως Noiret, *Documents*) σ. 504, 17 Αυγούστου 1467.

17. Σάθας, *Μνημεία*, 1. 252, 256, 6 Μαΐου 1465, 261, 12 Σεπτεμβρίου 1466.- S. Liubić, *Documents sur les relations des Slaves méridionaux avec la republique de Venise*. Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, τ.10, Zagreb 1891, σ.408, 3 Ιουνίου 1468 (παρακάτω ως Liubić, *Documents*).

18. AAV 25. 184-185 (7448) 20 Αυγούστου 1463, 219 (7483) 7 Σεπτεμβρίου 1463, 295 (7560) 9 Νοεμβρίου 1463, 346 (7617) 4 Δεκεμβρίου 1463.

η οργανωμένη Κοινότητα των κατοίκων του νησιού (*Communitas Corphiensis*) επιδιώκει να αντιμετωπίσει με την παρέμβαση της πρεσβείας του 1473 στη Βενετία.

Το πρώτο αίτημα αφορούσε τις σχέσεις της τοπικής διοίκησης με τους υπηκόους, οι οποίοι ζητούσαν από την γαληνοτάτη να επιβεβαιώσει την ισχύ των αποφάσεων που είχε μέχρι τότε εκδώσει υπέρ των κατοίκων του νησιού και να μεριμνήσει για την πιστή τήρησή τους από τους τοπικούς αξιωματούχους. Το αίτημα έγινε αποδεκτό και προσδιορίστηκε χρηματική ποινή για κάθε ενδεχόμενη παραβίαση των σχετικών αποφάσεων¹⁹.

Ανάλογα αιτήματα είχαν υποβάλει βέβαια οι Κερκυραίοι κατά το παρελθόν μέσω πρεσβειών τόσο στους ηγεμόνες της ανδηγαυικής περιόδου, όσο και στη Βενετία, καθώς η διαδικασία αυτή αποτελούσε τη μοναδική ίσως κατοχυρωμένη δυνατότητα αντίδρασης των κατοίκων στην κακοδιοίκηση²⁰. Ειδικότερα, από τις αρχές της βενετικής κυριαρχίας είναι γνωστή η υποβολή ανάλογων αιτημάτων το 1422²¹ και το 1440²², τα οποία είχαν γίνει αποδεκτά και είχε προσδιορισθεί χρηματική ποινή για τους παραβάτες. Εν τούτοις, η περιοδική υποβολή του αιτήματος δείχνει ότι οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων των κατοίκων από τους τοπικούς αξιωματούχους ήταν συχνές. Ως πιθανά αίτια της έξαρσης των αυθαιρεσιών του είδους αυτού κατά τη συγκεκριμένη εποχή θα μπορούσαν να θεωρηθούν τόσο οι έκτακτες πολεμικές περιστάσεις μέσα στις οποίες εκλείπει να λειτουργήσει η τοπική διοίκηση, όσο και η λόγω του πολέμου πλημμε-

19. Βλ. δημοσιευμένο έγγραφο, στ. 4-6.

20. Βλ. για παράδειγμα το αίτημα στον Κάρολο Α΄ της Νεαπόλεως το 1272 για απαγόρευση της καταπίεσης των οικονομικών υπαλλήλων (G. del Giudice, «La famiglia di re Manfredi», *Archivio Storico per le Province Napoletane* 4 (1879) 313) ή τις διαμαρτυρίες στον ηγεμόνα του νησιού Ροβέρτο του Τάραντος (1365) για καταπίεση και παραβιάσεις προνομίων (Ι. Ρωμανός, *Ιστορικά Έργα. Επιμέλεια - Προλεγόμενα Κ. Δαφνής, Κερκυραϊκά Χρονικά* 7, Κέρκυρα 1959, σ. 98-105, παρακάτω ως Ρωμανός, Έργα) ή επί βενετικής κυριαρχίας το αίτημα των αγροτών (1425) για σεβασμό των αρχαίων συνηθειών σχετικά με αγγαρείες (Σάθας, *Μνημεία*, 3, σ. 290). -Βλ. επίσης Γιωτοπούλου, *Αντίκτυπος*, σ. 226-227. - Πρβλ. και F. Braudel, *Η Μεσόγειος και ο μεσογειακός κόσμος την εποχή του Φιλίππου Β΄ της Ισπανίας*, (Μετάφραση Κλ. Μιτσστάκη), τ. Β΄, Αθήνα 1997, σ. 377 (παρακάτω ως Braudel, *Μεσόγειος*).

21. AAV 11. 92-93 (2587) 7 Μαΐου 1422.

22. AAV 16. 91-92 (3915) 11 Μαΐου 1440. - F. Thiriet, *Regestes des délibérations du Sénat de Venise concernant la Romanie*, 3., Paris 1961 81-82 (2523). (παρακάτω ως Thiriet, *Sénat*).

λής παρακολούθηση από την κεντρική αρχή της λειτουργίας των τοπικών διοικητικών οργάνων στις σχέσεις τους με τον πληθυσμό.

Το δεύτερο αίτημα της πρεσβείας, που εμφανίζεται να εκπροσωπεί μόνο τους γνήσιους Κερκυραίους, άρχισε με τη διαπίστωση ότι στο νησί είχαν πρόσφατα εγκατασταθεί πολυάριθμοι ξένοι, προερχόμενοι από τον ελλαδικό χώρο, τους οποίους οι βενετικές αρχές χαρακτήριζαν Κερκυραίους²³. Όλοι αυτοί οι επήλυδες επιδίδονταν, σύμφωνα με τις καταγγελίες, σε έκνομες δραστηριότητες, ιδιαίτερα στο λαθρεμπόριο, και έβλαπταν όχι μόνο τα συμφέροντα των γνήσιων Κερκυραίων, αλλά και την καλή τους φήμη. Ζητούσαν λοιπόν τη λήψη αυστηρών μέτρων εναντίον τους, και, πέραν από τις προβλεπόμενες ποινές για τους λαθρεμπόρους, πρότειναν να περιέρχεται στον καταγγέλλοντα μέρος της περιουσίας του παραβάτη.

Η Βενετία απάντησε ότι όσοι ξένοι συλλαμβάνονταν να επιδίδονται σε παράνομες δραστηριότητες θα εξορίζονταν ισόβια από το νησί και, αν επιχειρούσαν να επανέλθουν, πριν εξορισθούν εκ νέου, θα φυλακίζονταν για ένα έτος²⁴.

Το αίτημα αυτό φέρνει στο προσκήνιο το θέμα των σχέσεων του τοπικού πληθυσμού με το ξένο στοιχείο. Σχετικά με τις εγκαταστάσεις επηλύδων, παρατηρούμε ότι στον αγροτικό χώρο αυτές αφορούσαν αποκλειστικά Έλληνες²⁵. Έλληνες εγκαθίστανται βέβαια και στον αστικό χώρο από τις αρχές του 15ου αι., ιδιαίτερα μετά την κατάληψη των ηπειρωτικών περιοχών από τους Τούρκους, εγκαθίστανται αρχικά αρκετοί Ηπειρώτες, και στη συνέχεια πρόσφυγες την Πελοπόννησο και την Κωνσταντινούπολη²⁶. Στον αστικό χώρο εξ άλλου αναφέρονται σποραδικές εγκαταστάσεις μελών της αλβανικής άρχουσας τά-

23. Για τις αφίξεις Ελλήνων στην Κέρκυρα μετά την Άλωση βλ. Σάθας, *Μνημεία*, 1. 235, 7 Ιανουαρίου 1456,-ΑΑV 24. 210(6953) 9 Αυγούστου 1460, 446 (7199) 20 Αυγούστου 1462, 447-448(7196/ 7197) 12 Αυγούστου 1462.- V. Lamansky, *Secrets d' État de Venise*, Πετρούπολις 1884, έγγρ. 047, 19 Ιουνίου 1461 (παρακάτω ως Lamansky, *Secrets*).

24. Βλ. έγγραφο, στ.7-12.

25. Ασωνίτης, *Κέρκυρα*, σ. 248.-Σάθας, *Μνημεία*, 3. 38, 11 Ιανουαρίου 1413.

26. W. Miller, *The Latins in the Levant*, London 1908, 547.- N. Iorga, *Notes et extraits pour servir a l' histoire des Croisades au XVe siècle*, 1, Paris 1899., 290, n. 1, 21 Απριλίου 1458 (παρακάτω ως Iorga, *Notes*).-ΑΑV 24. 216-217 (6959) 23 Αυγούστου 1460, 441-445 (7196-7197) 12 Αυγούστου 1462, 446 (7199) 20 Αυγούστου 1462.-Για τη νοοτροπία των Ελλήνων προσφύγων στις βενετικές κτήσεις βλ. F. Thiriet, «Problemi dell' amministrazione Veneziana nella Romania XIV-XV sec.», *Variorum Reprints*, London 1977, 775 (παρακάτω ως Thiriet, «Problemi»).

ξης²⁷, αρκετών Εβραίων²⁸, και φυσικά πολλών Ιταλών, φεουδαρχών, αξιωματούχων, ιερωμένων και επαγγελματιών²⁹. Ενδεικτικό της εξέχουσας θέσης που κατέχει το ιταλικό στοιχείο είναι το γεγονός ότι και οι τρεις εκπρόσωποι του κερκυραϊκού πληθυσμού που υπέβαλαν τα αιτήματα της προεβείας ήταν ιταλικής καταγωγής.

Με το δεύτερο λοιπόν αίτημα επιχειρείται από την πλευρά των κατοίκων να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ γνήσιων Κερκυραίων και επηλύδων³⁰. Οι προβλεπόμενες για τους παρανομούντες ποινές μας υπαγορεύουν την ταύτιση αυτών των επηλύδων με τους Έλληνες πρόσφυγες που είχαν εγκατασταθεί στο νησί. Οι σχετικές καταγγελίες εξ άλλου φαίνεται να εκφράζουν κυρίως το αστικό ιταλικό στοιχείο, τα μέλη του οποίου, εγκατεστημένα από πολλά χρόνια στο νησί, θεωρούσαν αυτονόητο να αυτοπροσδιορίζονται ως γνήσιοι Κερκυραίοι. Το ότι η αντίδραση προέρχεται από το αστικό στοιχείο της Κέρκυρας, συνάγεται από το γεγονός ότι οι επηλύδες κατηγορούνται για λαθρεμπόριο, δραστηριότητα που προφανώς έβλαπτε τα συμφέροντα της τάξης των προ πολλού εγκατεστημένων και νόμιμα δραστηριοποιούμενων εμπόρων³¹.

Αυτή η αντίδραση κατά των ξένων δεν είναι βέβαια καινοφανής, ούτε μοναδική, καθώς ανάλογα φαινόμενα παρατηρούνται κατά την εποχή αυτή και σε άλλες ευρωπαϊκές περιοχές. Όπως έχει παρατηρηθεί για την Δύση, «ο κατεξοχήν αποκλεισμένος της μεσαιωνικής κοινωνίας είναι ο ξένος»³². Ειδικότερα για

27. Σ. Ασωνίτης, «Σχέσεις της βενετικής Διοίκησης της Κέρκυρας με τις ηγεμονίες του Ιονίου (1386-1460)», *Περί Ιστορίας* 2 (1999) 47-48. - Σ. Ν. Ασονίτης, «Relations between the venetian Regimen Corghoy and the Albanians of Epirus (14th-15th centuries)», *Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών, Διεθνή Συμπόσια 5, Οι Άλβανοί στο Μεσαίωνα, 289-290* (παρακάτω Ασονίτης, «Albanians»).

28. Ασωνίτης, *Κέρκυρα*, σ. 245-246.-Ρωμανός, Έργα, σ. 389-390.-Σάθας, *Μνημεία*, 2. 152-154, 26 Ιουλίου 1406, 3. σ. 286, 3 Μαΐου 1425.

29. Ασωνίτης, *Κέρκυρα*, σ. 243-246.

30. Braudel, *Μεσόγειος*, Β', σ. 414-Lunzi, *Condizione*, σ. 267-269.

31. Ένα τέτοιο αίτημα δεν ανταποκρίνεται στην τότε νοοτροπία και τα ενδιαφέροντα του αγροτικού ελληνικού στοιχείου, καθώς από πολλές πηγές προκύπτει ότι οι ντόπιοι αγρότες υποστήριζαν την εγκατάσταση στο νησί ξένων. Βλ. σχετικά Σ. Ν. Ασωνίτης, «Οι μεταβιβάσεις της κερκυραϊκής βαρωνίας του conte de Martina κατά τον 14ο και 15ο αι.», *Δελτίον Εργολδικής και Γενεαλογικής Εταιρείας Ελλάδος* 9 (1992) 14-17 (παρακάτω ως Ασωνίτης «Martina»). - Ασονίτης, «Albanians», 289-290.

32. J. Le Goff, *Ο πολιτισμός της μεσαιωνικής Δύσης* (Μετάφραση Π. Μπενβενίστε), Θεσσαλο-

την Κέρκυρα και προηγηθεί το 1443 οι καταγγελίες των μελών της άρχουσας τάξης, ότι είχαν αρεισφρήσει στο Συμβούλιο της Κοινότητας Ξένοι, Κεφαλλονίτες και Άλβας. Τότε η Βενετία είχε ορίσει ως προϋποθέσεις για τη συμμετοχή στο Συμβούλιο, που ο αριθμός των μελών του κυμαινόταν μεταξύ 60-70, τη συνεχή διαμονή επί 10 έτη στο νησί, ή γάμο με Κερκυραία³³. Καθώς λοιπόν αυτές οι προϋποθέσεις εξακολουθούσαν να ισχύουν, πιθανότατα η αντίδραση κατά των Ξένων το 1473 δεν είχε μόνο οικονομικά, αλλά και κοινωνικά ελατήρια, καθώς αρκετά από τους επήλυδες πληρούσαν τις μέχρι τότε ισχύουσες προϋποθέσεις ιθαγενείας και φαίνεται ότι διεκδικούσαν την είσοδό τους στο Συμβούλιο³⁴.

Τριάντα περίπου χρόνια νωρίτερα, όταν ακόμη επιβίωναν στην τοπική κοινωνία οι αριστοκρατές-φεουδαλικές αντιλήψεις της ανδηγαυικής περιόδου, η άρχουσα τάξη απέδιδε κατά τις καταγγελίες της προς τη Βενετία στους επήλυδες τη μομφή ότι ήταν πρόσωπα ταπεινής καταγωγής (*assai vile et da puoco*)³⁵. Τώρα, το 1473, τους φοδίδει μια άλλη μομφή, αυτή της έκνομης δραστηριότητας, προσθέτοντας ένα ακόμη κριτήριο-προϋπόθεση για την αναγνώρισή τους ως γνήσιων Κερκυραίων, αυτό της εντιμότητας.

Ανεξάρτητα από τα ίνητρα της υποβολής του αιτήματος, αυτό περιγράφει μια πραγματικότητα, το αθρεμπόριο, που και πριν από τον α΄ βενετοτουρκικό πόλεμο αποτελούσε εθνημική κατάσταση για την περιοχή του βόρειου Ιονίου

νίκη 1993, σ. 446-460 (παρακάτω ως Le Goff, Δύση).

33. F. Thiriet, *Sénat*, 3. 99-100 (2600) 7 Μαρτίου 1443.

34. Όπως μας πληροφορεί το κείμενο κάπως μεταγενέστερης πρεσβείας (του έτους 1489), κατά τη διάρκεια του πρώτου βενετοτουρκικού πολέμου οι εκλογές μελών της Κοινότητας της Κέρκυρας πραγματοποιούνταν πλημμελώς λόγω του πολέμου, μετά τη λήξη του οποίου επικρατούσε κατά τις συνεδριάσεις σύγχυση, καθώς εισερχόταν στην αίθουσα συνεδριάσεων όποιος ήθελε, με αποτέλεσμα να μη είναι δυνατόν να ληφθούν οι σωστές αποφάσεις. Ζητήθηκε λοιπόν τότε να εκλέγονται 150 πολίτες άνω των 20 ετών ως μέλη του Συμβουλίου, αντί των 70-80 που εκλέγονταν πριν από τον πόλεμο. (G. Rojago, *Le leggi municipali delle Isole Jonie dall' anno 1386 fino alla caduta della Repubblica Veneta. I. Corfu* 1846 σ. 35, 15 Μαΐου 1484 (παρακάτω ως Rojago, *Leggi*).-Σάβας, *Μνημεία*, 5. σ. 225, 30 Ιουλίου 1489). Η πρόταση αυτή για αύξηση του αριθμού των μελών του Συμβουλίου της Κοινότητας δείχνει την αδυναμία των παλαιών οικογενειών της άρχουσας τάξης να παρεμποδίσουν την είσοδο στο Συμβούλιο των νέων επίσημων οικογενειών που εγκαταστάθηκαν στο νησί.

35. S. N. Asonitis, «Mentalities and behaviours of the feudal class of Corfu during the Late Middle Ages», *Balkan Studies* 39/2 (1998) 218 (παρακάτω ως Asonitis, «Mentalities»).

ου³⁶. Το φαινόμενο εντάθηκε υπό την έκρυθμη κατάσταση που λαμορφώθηκε και στο χώρο αυτό στη διάρκεια του πολέμου με ρέκτες κυρίως Έλληνες, που πρόσφατα είχαν προσφύγει στο νησί από τις καταληφθείσες από τους Οθωμανούς περιοχές του ελλαδικού χώρου.

Με την έκρυθμη κατάσταση στο βόρειο Ιόνιο και τα αλβανικά παράλια σχετίζεται και το τρίτο αίτημα, με το οποίο η πρεσβεία ζητούσε ρση του δασμού 1%, που βάρυνε τους ντόπιους εμπόρους, ενός δασμού που αρχικά είχε αρχικά επιβληθεί στους Ηπειρώτες υπηκόους των Τούρκων, μετά από τη ληστεία Βενετού ευγενούς και αποσκοπούσε στην αποζημίωσή του. Όμως η Βενετία απάντησε ότι κάτι τέτοιο δεν ήταν δυνατό να γίνει πριν από τη πλήρη αποζημίωση του Βενετού ευγενούς³⁷.

Το αίτημα αυτό είναι ενδεικτικό της διαφορετικής αντιμετώπισης που είχαν από τη Βενετία οι ευγενείς της σε σχέση με τους υπηκόους της εμπόρους της Ρωμανίας. Είναι επίσης διαφωτιστικό και για τις οικονομικές σχέσεις της Κέρκυρας με την Ήπειρο.

Το ιστορικό του επεισοδίου έχει συνοπτικά ως εξής: Το Νοέμβριο του 1452 μια *barcha* με τα εμπορεύματα αξίας 2.000 δουκάτων που μετέφερε το Βενετό *Marin da Canal*, ληστεύθηκε κοντά στη Χειμάρα, από κατοίκους της περιοχής, υποτελείς του Τούρκου κυρίου του Αργυροκάστρου, όπου και μεταφέρθηκε η λεία. Μόλις ο *da Canal* επέστρεψε στη Βενετία, ζήτησε από τη Γερουσία να λάβει μέτρα, ώστε να αποζημιωθεί. Η Γερουσία διέταξε το βάλιο της Κέρκυρας να συλλάβει όσους εμπόρους του Αργυροκάστρου, της Χειμάρας και της Ηγουμενίτσας έφθαναν στο νησί, να προχωρήσει σε μεσεγγύηση των εμπορευμάτων τους και στη συνέχεια, να συνεννοηθεί με τις τουρκικές αρχές Αργυροκάστρου για τη διαδικασία αποζημίωσης. Όμως η σχετική απόφαση φαίνεται ότι διέρρευσε, με αποτέλεσμα να διακοπούν αμέσως οι εμπορικές συναλλαγές τους με την Κέρκυρα. Έτσι αποφασίστηκε η επιβολή δασμού 1% στα εισαγόμενα από τους υποτελείς των Τούρκων του Αργυροκάστρου εμπορεύματα μέχρι πλήρους αποζημίωσης του *Da Canal*. Εν τούτοις, ο βάλιος επέβαλλε το δασμό αυτό αδιάκριτα σε υπηκόους των Τούρκων και τους συναλλασσόμενους με αυτούς Κερ-

36. Σάθας, *Μνημεία*, 2. σ. 49-50 25 Σεπτεμβρίου 1401.-AAV 16. 93 (3915) 11 Μαΐου 1440, 21. 139 (5786) 15 Ιανουαρίου 1452.-Thiriet, *Sénar*, 3. 229-230 (3100) 7 Απριλίου 1460.

37. Έγγραφο στ.13-17.

κυρραίους, οι οποίοι διαμαρτυρήθηκαν το 1454 στη Γερουσία, που κάλυψε τον αξιωματούχο υποστηρίζοντας ότι, αν ο βάιλος δεν μπορούσε να εισπράξει την αποζημίωση μεσεγγυήσεις, έπρεπε να επιβάλει το δασμό 1% σε όλους τους εμπόρους, με τη συναίνεση βέβαια της κερκυραϊκής Κοινότητας, όπως και έγινε.

Προφανώς ο βάιλος δεν είχε άλλη δυνατότητα. Η άσκηση πίεσης στους Τούρκους υπό τη τότε συγκυρία ήταν αδύνατη, ενώ η κατάσχεση εμπορευμάτων των υπηκόων θα δημιουργούσε προβλήματα στη Βενετία, η οποία τότε ακόμα προσπαθούσε να διαμορφώσει θετικές σχέσεις με τους Οθωμανούς³⁸.

Έτσι, όπως μαρτυροφωρεί το κείμενο της πρεσβείας, οι υπήκοοι του σουλτάνου που πραγματοποιούσαν εξαγωγές στην Κέρκυρα δεν αντιμετώπιζαν πρόβλημα, καθώς εβάρουν τα προϊόντα τους με 1% στην τιμή πώλησης, μια αύξηση που έπληττε τους Κερκυραίους.

Ένα τέτοιο μέτρο φυσικά δεν ήταν αποτρεπτικό για τους ληστές των αλβανικών παραλιών, ούτι οδηγούσε τις εκεί τοπικές αρχές, όπου υπήρχαν, στη λήψη μέτρων για την καταπολέμηση του φαινομένου της ληστείας. Οι ληστείες μάλιστα κατά Βενετών πόρων στην περιοχή αυτή εντείνονται κατά τα επόμενα χρόνια. Σε έγγραφο το 1460 η Γερουσία, στην οποία συζητήθηκε μια νέα περίπτωση ληστείας, διαπίστωνε ότι οι υπήκοοι του κυρίου του Αργυροκάστρου, ιδιαίτερα στην περιοχή της Χειμάρρας και του Σοποτού « ζουν χωρίς νόμο και εξουσία σε ένα τόπο όπου κυριαρχούν δολοφόνοι με πειρατικά ήθη»³⁹.

Παρά την πρόβλεψη ότι ο δασμός που επιβλήθηκε θα απέδιδε 300 δουκάτα το χρόνο, το 1460 διαπιστώθηκε ότι είχαν εισπραχθεί μόλις 800 δουκάτα, και αφού το υπόλοιπο υπολογίστηκε σε περίπου 1515 δουκάτα, η Γερουσία το 1462 αποφάσισε να συνεχισθεί η εισπράξη του δασμού μέχρι την πλήρη αποζημίωση του da Canal⁴⁰, κάτι που, όπως διαπιστώνουμε, δεν είχε επιτευχθεί μέχρι το 1473.

Οι σχετικές αποφάσεις της Γερουσίας είναι διαφωτιστικές για την εξέλιξη

38. AAV 22. 337-338 (6275) 21 Δεκεμβρίου 1454.

39. AAV 24. 128 (6870) 7 Ιανουαρίου 1460: «...sine lege atque imperio hocque sicario, piraticoque more...».

40. AAV 22. 3 (5926) 8 Ιανουαρίου 1453, 21-22 (5950) 15 Μαρτίου 1453, 22 (5951) 20 Μαρτίου 1453, 66 (6000) 12 Ιουλίου 1453, 236-237 (6177) 15 Απριλίου 1454, 24. 248 (6994) 28 Δεκεμβρίου 1460, 309-310 (7068) 28 Σεπτεμβρίου 1461, 24. 403-404 (7159) 3 Ιουνίου 1462.

των εμπορικών συναλλαγών των ηπειρωτικών περιοχών με την Κέρκυρα σε μια κρίσιμη περίοδο για τις βενετοτουρκικές σχέσεις, την πρώτη εικοσαετία μετά την Άλωση. Τα δεδομένα των πηγών μας επιτρέπουν να προσδιορίσουμε την αξία των συναλλαγών αυτών το 1453 σε 30.000 δουκάτα. Με την προϋπόθεση ότι το σύνολο του εισπραττόμενου δασμού αποδιδόταν κανονικά στο δικαιούχο, η καθυστέρηση της αποζημίωσης δείχνει ότι κατά την περίοδο 1454-1460 η αξία των συναλλαγών αυτών περιορίσθηκε στο μισό σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, ενώ το γεγονός ότι ο da Canal δεν είχε εξοφληθεί το 1473 δείχνει ότι οι συναλλαγές κατά τα επόμενα χρόνια μειώθηκαν ακόμη περισσότερο⁴¹.

Οι λόγοι της μεγάλης αυτής μείωσης της εμπορικής δραστηριότητας στο χώρο του βόρειου Ιονίου θα πρέπει βέβαια να αναζητηθούν σε παράγοντες όπως η πολιτική ρευστότητα και ανασφάλεια στην περιοχή⁴², η έντονη ανάπτυξη του λαθρεμπορίου και, από το 1463, ο βενετοτουρκικός πόλεμος.

Το τέταρτο αίτημα ήταν επίσης οικονομικής φύσεως. Οι Κερκυραίοι παρατηρούσαν ότι από το 1471 είχε επιβληθεί στους ντόπιους πλοιοκτήτες, κατά κανόνα ιδιοκτήτες των πλοιαρίων που τότε ονομάζονταν *barche*⁴³, τέλος ναυσιπλοΐας, που ανερχόταν σε 1% επί της αξίας των μεταφερομένων εμπορευμάτων. Η φορολογία αυτή, παρατηρούσαν, ήταν καταστρεπτική για το σύνολο του κερκυραϊκού πληθυσμού, αφού ανάγκαζε τους πλοιοκτήτες να εγκαταλείψουν το επάγγελμά τους, τόσο σημαντικό για τον ανεφοδιασμό του νησιού, του οποίου η αιτοπαραγωγή μόλις επαρκούσε για τη συντήρηση του πληθυσμού επί 8 μήνες το χρόνο. Ζητούσαν λοιπόν την κατάργηση του τέλους αυτού και επάνοδο

41. Από την εξέταση της πορείας της αποζημίωσης του Da Canal διαπιστώνουμε τα εξής: 1. Η εκτίμηση της Βενετίας ότι ο δασμός 1% θα απέδιδε 1500 δουκάτα κατά την πενταετία 1455/56 έως 1459/60 δείχνει ότι το συνολικό ύψος των ετήσιων συναλλαγών των υποτελών των Τούρκων του Αργυροκάστρου στην Κέρκυρα υπολογιζόταν σε περίπου 30.000 δουκάτα. 2. Η πορεία αποζημίωσης του da Canal κατά την περίοδο 1453-1460 εμφανίζεται κατά πολύ κατώτερη της προσδοκώμενης, αφού τα 800 δουκάτα που έλαβε δείχνουν μέσο ετήσιο ρυθμό αποζημίωσης 114 περίπου δουκάτων, αντί των 300 που είχαν προβλεφθεί. 3. Κατά την περίοδο 1460/61-1473 ακόμη και ο χαμηλός αυτός ρυθμός ετήσιας αποζημίωσης δεν διατηρήθηκε, όπως προκύπτει από την ανάγκη επιβολής του το 1471 στους Κερκυραίους.

42. Για τα προβλήματα που αντιμετώπιζε η Κέρκυρα και η ευρύτερη περιοχή από τη δράση των Αιωνιτών υπηκόων των Τούρκων κατά την εποχή αυτή βλ. Σάθας, *Μνημεία*, 5, σ. 223, 5 Νοεμβρίου 1470.

43. AAV 23. 9-12 (4792) 7 Μαρτίου 1443.

στο ίδιο καθεώς με τους λοιπούς υπηκόους της Βενετίας του Levante.

Από την πλευρά της η Βενετία αντέτεινε ότι η φορολογία αυτή ήταν κοινή σε όλες τις κτήσεις της και ότι η Κέρκυρα δεν μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση. Αναγνωρίζοντε εν τούτοις το ζωτικό ρόλο των πλοιοκτητών για τον επισιτισμό του νησιού υποφάσισε ότι την εξαίρεση των σιτηρών από το τέλος αυτό⁴⁴.

Ένα ενδιαφέρον θέμα που τίθεται από το αίτημα αυτό είναι η ανεπάρκεια της Κέρκυρας σιτηρά κατά την εποχή που εξετάζουμε⁴⁵. Το πρόβλημα οξύνθηκε δραματικά με την αύξηση του αστικού πληθυσμού λόγω και των πολυάριθμων προσφύγων από τα τέλη του 14ου αι.⁴⁶. Αρχικά αντιμετωπίστηκε με εισαγωγές από τις περιοχές της Άρτας και της Πρέβεζας, εφόσον το επέτρεπαν οι πολιτικοστρατιωτικές συνθήκες⁴⁷. Αργότερα, από τη β' δεκαετία του 15ου αι., οι εισαγωγές πραγματοποιούνται από το χώρο της Θεσπρωτίας⁴⁸ και τις νότιες περιοχές της Αλβανίας⁴⁹, καθώς τα σιτηρά από τις περιοχές της νότια της Πάργας, δηλαδή του Αμβρακικού και της Άρτας, διοχετεύονταν στα νησιά του νότιου Ιονίου και από εκεί στη Ράγουςα⁵⁰. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος, που εκτέθηκε στη Βενετία και μέσω πρεσβείας του 1440⁵¹, οι βενετικές αρ-

44. Έγγραφο στ. 18-23.

45. Ασωνίτης, *Κέρκυρα*, σ. 150.- Braudel, *Μεσόγειος*, Α', σ. 186.

46. IX, Liubic, *Documents*, 9, σ. 329.

47. Βλ. σχετικά Σ. Ασωνίτης, «Σχέσεις της βενετικής Διοίκησης της Κέρκυρας με τις ηγεμονίες του Ιονίου (1386-1460)», *Περί Ιστορίας* 2 (1999) 44.- AAV 8. 386-388 (2183) 9 Ιουλίου 1417.

48. AAV 23. 9-12 (4792) 7 Μαρτίου 1443: «...Fanaro (zo e Vilichi), Barga, Gaminiza, Mista,...».

49. Σάθας, *Μνημεία*, 3. σ. 232-233, 29 Νοεμβρίου 1421, 3. 332, 31 Μαΐου 1428.- Noiret, *Documents*, σ. 32.- Iorga, *Notes*, I., σ. 328-329, 26 Δεκεμβρίου 1422, -Από το Φανάρι μέχρι το Πάνορμο υπήρχαν 6 σκαλωσιές από όπου πραγματοποιούνταν εισαγωγές σιτηρών στην Κέρκυρα. AAV 16. 93 (3915) 11 Μαΐου 1440, 23. 9-12 (4792) 7 Μαρτίου 1443.-Σάθας, *Μνημεία*, 5., σ. 226-228, 5 Ιουλίου 1492, 228, 15 Νοεμβρίου 1494.

50. AAV 18. 9-12 (4792) 7 Μαρτίου 1443.-Βλ. και A. Ducellier, «Aux frontières de la Romanie: Arta et Sainte-Maure à la fin du Moyen Age», *Travaux et Mémoires* 8 (1981) 114-118.

51. Σύμφωνα με τους κατοίκους, η παραγωγή του νησιού επαρκούσε τότε για την κάλυψη των αναγκών επί 9 μήνες το χρόνο, ενώ το έλλειμμα καλυπτόταν από τις «σκαλωσιές» της απέναντι Ηπείρου. Όμως οι σιτέμποροι, ενώ δήλωναν ως τόπο προορισμού των σιτηρών την Κέρκυρα, τα μετέφεραν αλλού, με αποτέλεσμα οι φούρνοι του νησιού να λειτουργούν κάθε δεύτερη ημέρα. Ζητούσαν λοιπόν οι κάτοικοι να χαρακτηρίζονται λαθρέμποροι όσοι μετέφεραν σιτηρά από τις σκαλωσιές της Βαγενετίας στον Αμβρακικό και να τους επιβάλλεται πρόστιμο. (AAV 16. 93 (3915) 11 Μαΐου 1440).

χές απαγόρευαν σε μη κερκυραϊκά πλοία να φορτώνουν σιτηρά στις ηπειρωτικές σκαλωσιές από το Φανάρι μέχρι τη Χειμάρα⁵², ενώ επανειλημμένα είχαν προχωρήσει και σε επιτάξεις περαστικών από το νησί φορτίων, καθώς και άλλες παρεμβάσεις στην ομαλή διεξαγωγή του εμπορίου σιτηρών στην περιοχή⁵³.

Το πέμπτο αίτημα αφορά την επίσημη εισαγωγή του κώδικα των Ασιζών της Ρωμανίας στο νησί. Οι Κερκυραίοι το 1473 διαμαρτύρονται, καθώς θεωρούν ότι ο νεωτερισμός αυτός αποτελεί παραβίαση των προνομίων τους, αφού το νησί δεν κατακτήθηκε ποτέ, ενώ η σχετική νομοθεσία αφορά κατακτημένες περιοχές. Διαμαρτύρονται επίσης διότι η νέα νομοθεσία τους απαγορεύει την ελεύθερη διάθεση των περιουσιών τους, και την διατήρηση των *στασιών* τους και ζητούν την άρση της εφαρμογής των Ασιζών στο νησί. Η Βενετία από την πλευρά της τους διαβεβαιώνει ότι θα τηρηθούν οι ισχύουσες συνήθειες στο δίκαιο, όμως μπορούσαν όσοι θεωρούσαν ότι αδικούνταν, να προσφύγουν στα δικαστήρια⁵⁴.

Από τη μελέτη των σχετικών πηγών προκύπτει ότι ο κώδικας των Ασιζών της Ρωμανίας ήταν γνωστός αρκετά χρόνια πριν στους βαρόνους του νησιού, ορισμένοι από τους οποίους κατείχαν φέουδα και στο πριγκιπάτο της Αχαΐας. Εν τούτοις από αρχαικές μαρτυρίες προκύπτει ότι δικαστικές αποφάσεις του βαίλου της Κέρκυρας που στηρίζονταν στις Ασιζές δεν αναγνωρίζονταν, μέχρι το 1467, από τη Βενετία. Κατά το έτος όμως αυτό η γαληνοτάτη, με την πρόθεση να επιβάλει κάποια τάξη στο περίπλοκο φεουδαλικό-γαιοκτητικό καθεστώς του νησιού, αλλά κυρίως για να προστατεύσει τις δημόσιες γαίες, εισήγαγε τη νομοθεσία των Ασιζών, γεγονός που προκάλεσε την εγκατάλειψη φεουδαλικών γαιών από τους καλλιεργητές και τις έντονες διαμαρτυρίες⁵⁵. Τελικά

52. AAV 10. 9-10 (2226) 17 Φεβρουαρίου 1418.

53. AAV 10. 9-10 (2226) 17 Φεβρουαρίου 1418, 20. 248 (5614) 15 Οκτωβρίου 1450, 21. 113 (5766) 10 Νοεμβρίου 1451, 22. 179 (6115) 18 Ιανουαρίου 1454.-Σάθας, Μνημεία, 3. 167-168, 26 Οκτωβρίου 1417.

54. Έγγραφο, στ. 24-31.

55. Η διαπίστωση ότι οι χωρικοί μέχρι την εισαγωγή των Ασιζών είχαν το δικαίωμα «... de acq(ui)star roba e possessio(n) ch(e) de quelli ch(e) cu(m) suo fadiga e sudori acq(ui)stava in la suo necessita cu(m) quello podeva ve(n)der p(er) viver over maridar suo fiole...» (Έγγραφο, στ. 27-28) εναρμονίζεται με τις συνήθειες διατάξεις των κερκυραϊκών αγροληπτικών συμβολαίων (Σ. Ν. Ασωνίτης, «...διά κονδυλίου, ως το σύνθηδες Κορυφών», *Τεκμήριον* 2 (2000) 112-117.-Ρωμανός, Έργα, 325), ενώ αντίθετα το άρθρο 174 των Ασιζών ορίζει σαφώς ότι «...nesun vilan puo maridar soa

οι αγρότες τα τοπικών βαρονιών εξαιρέθηκαν από την επ' αυτών εφαρμογή της νέας νομοθεσίας, η οποία περιορίσθηκε στο χώρο της φεουδαλικής διαδοχής⁵⁶.

Με το έκτο ζήτημά τους οι Κερκυραίοι ζητούσαν να αποκτήσουν το δικαίωμα, όπως και οιτόλεις των δαλματικών βενετικών κτήσεων, να εξοπλίζουν γαλέρα με πλοίαρχο γνήσιο Κερκυραίο εκλεγόμενο από το Συμβούλιο της Κοινότητας. Η Κοινότητα, έλεγαν, ήταν διατεθειμένη να μισθοδοτεί με 400-500 δουκάτα τον πλοίαρχο, προκειμένου να τιμήσουν τη Βενετία και να μη ντρέπονται. Η Βενετία αποδέθηκε κατ' αρχήν το αίτημα, με την προϋπόθεση της έγκρισης του εκλεγόμενου πλοίαρχου από την τοπική διοίκηση⁵⁷.

Το αίτημα αυτό, με το οποίο οι Κερκυραίοι, που στα άλλα ζητήματα διαμαρτύρονται για οικονομικές επιβαρύνσεις, ζητούν να δαπανήσουν συλλογικά χρήματα, εναρμονίζεται με τη νοοτροπία της τοπικής άρχουσας τάξης, η οποία, έχοντας υπόψη το κέρος που της προσέδιδε κατά το παρελθόν η παροχή φεουδαλικής υπηρεσίας στους ηγεμόνες της Νεαπόλεως⁵⁸, θεωρούσε απαξιωτική τη

fiola, nil vilan non puo contrazer matrimonio senza licentia de suo signor» (G. Recoura, *Les Assises de Romanie*, Paris 1930, 269). Η σημαντική αυτή ανατροπή εύλογα προκάλεσε την αντίδραση των αγροτών-Το αίτημά τους εξ άλλου «... Remane(n)do semp(re) le staxie de tuti villani ferme...» (Έγγραφο, στ. 30) δείχνει ότι κατά τα αμέσως προηγούμενα χρόνια κατά τα οποία ίσχυσε η νεοεισαχθείσα νομοθεσία, εφαρμόσθηκε η διάταξη της Αссίζης 197, σύμφωνα με την οποία «De consuetudine si e del Principado predito che lo signor puo tuor tuti li beno mobelli de sel suo vilano e de la villana, se lo vuol, et tuor la stasia sua et darla ad altro villano so, salvo che lo li die lasar per sustentation de la vita soa, azo chel feo, del qual elo e villan, non se minimasse». (G. Recoura, ό.π., 281-282) με αποτέλεσμα αρκετοί αγρότες να στερηθούν των στασιών τους.

56. S. N. Asonitis, «L' introduzione delle Assise di Romania in Corfù», *Quaderni di Cheiron 2* (1996) 59-76 (παρακάτω ως Asonitis, « Assise»).

57. Έγγραφο στ. 32-36.-Υπενθυμίζεται ότι ο πλοίαρχος της βενετικής γαλέρας της Κέρκυρας ήταν Βενετός ευγενής με θητεία διετή (Thiriet, *Sénat*, 1. 221 (948) 13 Αυγούστου 1398) και επιλεγόταν από τη διοίκηση της Κέρκυρας (AAV 19. 167 (5215) 21 Ιουνίου 1446). Όταν η γαλέρα αυτή δεν επαρκούσε για την εκπλήρωση των απαραίτητων αποστολών, η Βενετία έστελνε και δεύτερο πλοίο στο νησί (W. Miller-G. Giomo, «Le rubriche dei Misti di Senato, Libri XV-XLIV, *Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος* 7 (1910) 83.-AAV 3. 83 (708) 18 Ιουλίου 1398.- Σάθας, *Μνημεία*, 2. σ. 8, 16 Αυγούστου 1400.-Thiriet, *Sénat*, 3. 23 (2285) 8 Ιουνίου 1432, 140 (2753) 3 Αυγούστου 1447.- Το αίτημα αυτό διατυπώθηκε και από πρεσβεία του 1489, όταν και επικυρώθηκε εκ νέου. (Σάθας, *Μνημεία*, 5. σ. 225, 30 Ιουλίου 1489).

58. Asonitis, «Mentalities», 214-220.

μη συμμετοχή της στον εν εξελίξει πόλεμο της Βενετίας κατά των Οθωμανών⁵⁹. Είναι χαρακτηριστικό ότι η πρόταση ήταν ο πλοίαρχος να εκλέγεται αποκλειστικά από την τάξη των προνομιάχων cittadini, οι οποίοι επιδιώκουν να διατηρήσουν την εξέχουσα θέση τους στην τοπική κοινωνική ιεραρχία μέσα από τα στρατιωτικά αξιώματα. Τώρα που οι cittadini διαπιστώνουν ότι δύσκολα θα διατηρήσουν την κοινωνική προκαathedρία, καθώς έμποροι και επήλυδες με τις επιτυχίες, νόμιμες ή έκνομες, οικονομικές δραστηριότητές τους αμφισβητούν την κοινωνική υπεροχή⁶⁰, επιδιώκουν να εισαγάγουν ένα ακόμη κριτήριο διαφοροποίησης, τη συμμετοχή των μελών της τάξεώς τους στη στρατιωτική ιεραρχία της γαληνοτάτης.

Το τελευταίο αίτημα αναφέρεται στην ανάληψη ορισμένων δημοσίων αξιωμάτων από τους ντόπιους. Η πρεσβεία παρατηρούσε ότι ήδη από το 1386 είχε παραχωρηθεί το δικαίωμα αυτό σε γνήσιους Κερκυραίους. Ήδη όμως εξ αρχής δεν είχαν όλοι τις ίδιες ευκαιρίες, καθώς ορισμένοι, ακόμα και ξένοι, αξιοποιώντας τις γνωριμίες τους, κατόρθωναν με πλάγια μέσα να καταλαμβάνουν τα αξιώματα αυτά⁶¹. Για το λόγο αυτό, ήδη το 1440, η Βενετία είχε απαγορεύσει, με την απειλή υψηλότατου προστίμου, παρόμοιες ενέργειες⁶². Φαίνεται όμως ότι το φαινόμενο βρισκόταν σε έξαρση κατά την εποχή αποστολής της πρεσβείας, η οποία ζητούσε όχι μόνο την αυστηρή εφαρμογή της αποφάσεως του 1440, αλλά πρότεινε να περιέρχεται το 1/2 του προστίμου σε όποιον θα κατάγγελλε τέτοιες πράξεις.

Απαντώντας η Βενετία αναγνώρισε το δικαίωμα του αιτήματος και, αφού

59. Υπενθυμίζουμε την επιφυλακτικότητα της Βενετίας ως προς την ανάθεση στους ντόπιους σημαντικών θέσεων στην άμυνα του νησιού, ακόμη και στα μέλη της τοπικής άρχουσας τάξης (Thiriet, *Sénat* 176 (730) και AAV 2. 50 (335-336) 4 Ιουλίου 1387, 7. 113 (1867) 20 Απριλίου 1414, 18. 9-12 (4792) 7 Μαρτίου 1443.- H. Noiret, *Documents*, 105, 12-2-1400.-Σάθας, *Μνημεία*, 1. 9-10, 9 Δεκεμβρίου 1404, 33-34, 9 Ιουνίου 1410.-Για το θέμα του εξοπλισμού της γαλέρας της Κέρκυρας βλ. Γιωτοπούλου, *Αντίκτυπος*, σ. 229-232.

60. Υοτοπούλου, « Considerazioni », 100 κ.ε.

61. Τα αξιώματα αυτά το 1413 ήταν τα εξής: «Castellaneria et comestabileria Buthrotoy, capitaneria Saiate, castellaneria et capitaneria Parge, castellaneria Fanari, castellaneria Nepanti, castellaneria Porte Ferri, Comestabelleria insule Corphiensis, credenceria salis, offitium dragomani, offitium parastati laborerorum terre Corphoy, extimaria vini» (AAV 7. 89 (1837) 11-9-1413).-Βλ. και Ασωνίτης, «Mentalities», 215-219.

62. Σάθας, *Μνημεία*, 3, σ. 465 (1048) 11 Μαΐου 1440.

υπενθύμισε ίσχυε ακόμη η απόφαση του 1440, διέταξε να παυθούν όσοι είχαν αποκτήσει με αυτό τον τρόπο αξιώματα⁶³.

Συμπερασματικά, τα περισσότερα αιτήματα σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τον εν εξελίξει α΄ βενετοτουρκικό πόλεμο. Υπό αυτό το πρίσμα μπορούν να ερμηνευθούν οι καταπιεστικές μέθοδοι άσκησης της διοίκησης, που δικαιολογούνται από το έκτακτο των περιστάσεων, η ένταση του λαθρεμπορίου στο χώρο του Β. Ιονίου, οι ληστρικές ενέργειες των κατοίκων των αναρχούμενων περιοχών της Β. Ηπείρου, οι αυθαίρετες επιβαρύνσεις των κατοίκων, καθώς τα δασμολογικά έσοδα από την διακίνηση αγαθών μεταξύ Κέρκυρας και Ηπείρου είχαν εκμηδενιστεί λόγω του πολέμου.

Ορισμένα από τα αιτήματα δείχνουν, έστω και έμμεσα, την προσπάθεια της Βενετίας να εξασφαλίσει πόρους σε μια εποχή κατά την οποία οι οικονομικές ανάγκες λόγω πολέμου είναι τεράστιες. Υπό αυτό το πρίσμα μπορεί να ερμηνευθεί η επιβάρυνση των κατοίκων με αφορμή της ληστεία του Marin da Canal, επιβάρυνση που θα διατηρηθεί τουλάχιστον μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 16ου αι.

Μερικά εξ άλλου αιτήματα δείχνουν ότι μετά από ένα αιώνα κυριαρχίας στην Κέρκυρα η γαληνοτάτη, έχοντας εξασφαλίσει την κυριαρχία της στο νησί, αρχίζει να αναθεωρεί τα προνόμια που είχε αναγνωρίσει στους κατοίκους κατά την έναρξη της κυριαρχίας της, εισάγοντας νέους θεσμούς, όπως οι Ασίζες και οι πρόσθετες φορολογικές επιβαρύνσεις των κατοίκων.

Όμως τα αιτήματα της πρεσβείας απηχούν εντονότατα και την εσωτερική κοινωνική διαμάχη για την εξασφάλιση ή τη διατήρηση προνομιακού status στο πλαίσιο της τοπικής κοινωνίας, σε μια εποχή κατά την οποία η ανερχόμενη αστική τάξη αρχίζει να διεκδικεί περισσότερο αποφασιστικό ρόλο και ανώτερη θέση στις εσωτερικές εξελίξεις, την αυτοδιοίκηση και την κοινωνική ιεραρχία. Υπό το πρίσμα αυτό μπορούν να ερμηνευθούν οι έντονα απαξιωτικές αναφορές για τους ξένους, το αίτημα της τάξης των προνομιούχων για συμμετοχή στους πολέμους της κυριάρχου, ακόμη οι διαμαρτυρίες για σκανδαλώδεις μεθόδους κατάληψης των τοπικών αξιωμάτων.

Τέλος σε επίπεδο νοοτροπιών διαφαίνεται από την πλευρά των κατοίκων η

63. Έγγραφο στ.37-44.-Το ίδιο περιεχόμενο έχει και απόφαση του 1476. Βλ. σχετικά, G. Pojago, *Le leggi municipali delle Isole Jonie dall' anno 1386 fino alla caduta della Repubblica Veneta*, I, Corfù 1846, I., σ. 32, 5 Μαρτίου 1476.

επιδίωξη αποφυγής νεωτερισμών, μια αυξανόμενη ξενοφοβία, η διάθεση συμμετοχής της άρχουσας τάξης σε διοικητικά και στρατιωτικά σχήματα της κυριάρχου, ενώ στο κείμενο υπολανθάνει μια έντονη ανησυχία για τη γενικότερη αντιμετώπιση του τοπικού πληθυσμού από τους κυριάρχους, μια δυσαρέσκεια που δύσκολα συγκαλύπτεται από τις εκφράσεις ταπεινοφροσύνης και σεβασμού που διανθίζουν το κείμενο της πρεσβείας.

ΕΓΓΡΑΦΟ

«Πρεσβεία» της *Communitatis Corphiensis* στη Βενετία με 7 capitula και τις απαντήσεις του δόγη.

Littere pendenti bulla munite	Βενετία, 29 Αυγούστου 1473, ινδ. 6η.
-------------------------------	---

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η πρωτότυπη αυτή περγαμινή, που έχει ύψος 340 mm και πλάτος 490 mm, έχει συντηρηθεί πρόσφατα. Βρίσκεται στο Ιστορικό Αρχείο της Κέρκυρας. Παλαιότερα η θέση της ήταν στο Φ. 97 της σειράς Βενετοκρατία, μετά τη συντήρησή της φυλάσσεται στα πολύτιμα έγγραφα του Αρχείου. Διατήρηση αρκετά καλή, λείπει στενή λωρίδα κατακόρυφη στο μέσον του κειμένου, κατά μήκος της πτυχής, ενώ σε ορισμένα σημεία των πτυχώσεων η γραφή έχει εξαλειφθεί. Γραφή κομψή, μελάνι μαύρο. Πτυχές δύο οριζόντιες και 3 κάθετες. Plica στο κάτω μέρος, με δύο οπές για τη μήρινθο, η οποία, όπως και η σφραγίδα, απουσιάζει.

ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

1. Γενικά τα παραχωρηθέντα κατά την περίοδο 1386-1473 privilegia, gratie et capitoli της Βενετίας υπέρ των Κερκυραίων (στ. 3), και ειδικότερα το Privilegio della Bolla d' Oro (1386) (στ. 26).

2. Consejo dei Pregadi. Provisio περί μη χρήσης πλάγιων μέσων για κατάλλη-

ψη αξιωμάτων στην Κέρκυρα (στ. 38, 40).

3. Απόφαση για επιβολή 1% φόρου επί των συναλλαγών των Ηπειρωτών στην Κέρκυρα (στ. 13-14).

4. Pars generalis, προ δύο ετών, του Consilii Rogatorum για επιβολή και στους Κερκυραίους του 1% φόρου de traffego, oltra i dacia consueti (στ. 15-16, 21).

5. Απόφαση προ 6 ετών της Βενετίας για επίσημη εισαγωγή στην Κέρκυρα των Ασιζών της Ρωμανίας (στ. 24).

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο δόγης Nicolaus Marcello απαντά σε επτά capitula της Communitatis Corphiensis. Τα αιτήματα αναφέρονται στην εφαρμογή των παλαιών προνομίων των κατοίκων, την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου, την άρση άδικων εμπορικών δασμών, την άρση της απόφασης για εφαρμογή των Ασιζών της Ρωμανίας στο νησί, την άδεια εξοπλισμού από τους κατοίκους πολεμικού πλοίου και την επιλογή Κερκυραίων σε ορισμένα τοπικά officia.

KEIMENO

NICOLAUS MARCELLUS Dei gratia dux Venetiarum et c(etera). Nobilibus et sapientibus viris Marco Bembo, de suo mandato Bayulo et Capitaneo ac Consiliariis Corphoy ac eorum successoribus, fidelibus dilectis, ^{ll}2 salutem et dilectionis affectum. Venerunt ad n(ost)rum dominium fidelissimi n(ost)ri Corphienses Janucius Morellus, Nicolaus Bellanda et Zacharia Alamanus, oratores istius fidelissime co(mmu)nitatis n(ost)re, illius ^{ll}3 no(min)e, no(n) nulla exhibentes cap(itu)la, cuiq(ue) quor(um) prout oportere cognovimus, auctoritate(m) a n(ost)ro Ro[ga]torum consilio h(abe)ntes cum n(ost)ro Collegio, respodimus ut ex ip(s)is r(espo)nsionibus intelligetis, volentes ^{ll}4 vobisq(ue) mandantes, ut eiusmodi concessiones n(ost)ras servetis servariq(ue) inviolabil(ite)r debeatis. Teno[r] a]ut(em) capitul(or)um talis est.

Et p(ri)mo, v(idelicet). Se suplica ala sua ex(cel)sa ser(eni)tà che de spetial gr(ati)a et imme(n)sa suo ^{ll}5 clementia siano co(n)firmati tuti privilegii, gratie et cap(ito)li han(n)o habuto i suo fidelissimi Corfiati dala prefata ill(ustrissi)ma Sig(nio)ria in fina mo et quelli siano observati dali suo m(agnifi)ci rettori soto quella pena ^{ll}6 parerà ala sua ex(cel)sa signoria. Ad primum respondeatur quod fiat

ut petitur, sub pena ducatorum qu[ingent]or(um) cuiq(ue) regimini n(ost)ri contrafacientium. ||⁷

Ad secundum. Per esser venuti in questa soa terra et insula piu p(er)sone forestiere de terra ferma ed altri luogi [et] habitano lì. Et han(n)o assu(m)pto el nome de Corfiati; i qual ala zornata com(m)eteno mille contrabanti dazali, ||⁸ panciere et altri simel contrabandi, in damno et sum(m)a vergogna di diti suo fidelissimi citadini ori[gin]arii Corfiati et contra i comandame(n)ti de sua ex(cel)sa ser(eni)tà. Pero se supplica de gr(ati)a ch(e) tuti quelli se troverano ||⁹ in tal delicto, siano co(n)de(m)nati corporalmente, zioè cum pena corporal, quello che parerà ala suo ill(ustrissi)ma sig[no]ria, e no(n) denari. E tuti quelli malfatori, chi lacuserà over prenderà, habia di beni del malfator quello che ||¹⁰ parerà ala suo ill(ustrissi)ma signoria. Azó tanto abominevel nome possa manchar da i soi fidelissimi Corfiati et [cog]noscer cum effeto i suo fidelissimi Corfiati originarii no(n) esser de tal vita. Respo(n)deatur q(uod) si quis ||¹¹ dep(re)hensus fuerit contrafacisse, ultra alias penas in n(ost)ris legibus specificatas, perpetuo civitate et insula Co[rph]oy exterminetur. Quorum, si q(ui)s confine frangere presumpserit, carceribus includatur p(er) unum annum ||¹² et iteru(m) sit exterminatus. Et sic, de pen(n)a in pen(n)am, procedatur totie(n)s, quotiens contrafacisse rep(er)tus fuer[it]. ||¹³

Ad tertium. Che nel tempo fo derobato el sp(ettabile) mis(ser) Mari(n) da Chanal nele parte de terra ferma in qua [da]i subditi del Turco fo messo una p(er) ce(n)to de più de luxado a quelli de terra ferma fin a satisfactio(n) de tuto dan(n)o ||¹⁴ have el dito spe(ttabile) mis(ser) Mari(n) et cussi p(er) quelli de terra ferma se pagava... Non obstante che i diti de terra [fer]ma vendevano tanto pluì caro el formento et altre suo robe ali suo fidelissimi Corfiati che veniva dita una ||¹⁵ p(er) cento pagarla i diti suo fidelissimi Corfiati. Tame(n) da an(n)i dó contra d(i)c(t)a parte se ha posto che et(iam) i su[o fi]delissimi Corfiati debiano pagar una p(er) cento, in grandissimo damno de quelli, in modo che praria etia(m) quelli ||¹⁶ essere colpevoli de tal robamento. Per tanto humil(ite)r se supplica la suo ill(ustrissi)ma sig(nor)ia che dita una p(er) [cento s]ia levata da i suo fidelissimi Corfiati come p(er) avanti era. Respo(n)deatur q(uod) servet[ur] pars in Rogatis sup(er) hoc ||¹⁷ capta ad unguem, hoct(ame)n declarato, q(uod) eadem una pro c(entenario) exigatur ab iis et eo modo quo exigeb[atur] pro prefato s(er) Marino, donec integre satisfactus erit. ||¹⁸

Ad quartum. Da an(n)i do i(n) quà se ha posto in questa sua fidelissima cità una p(er) cento de traffego, oltra i daciai [consue]ti. Et cum sit che p(er) el gra(n)

nu(mer)o dele a(n)i(m)e che sono in quella isola no(n) li dà el viver p(er) mexi octo, tuto lo resto ||¹⁹ se convien da parte aliene condurlo a Co(r)fù p(er) viver, cu(m) grandissime spexe e damni, et essendo po[sta deta] una p(er) c(ento) de più, più i suo fidelissimi cittadini no(n) podendo star ale spexe, sono desfati et [...] han(n)o lassato ||²⁰ el navegar in grandissimo dano di diti fidelissimi [cond]utori. Per tanto se supplica esser [levata dita] una p(er) c(ento) et esser in la conditio sono tute altre terre del Levante et no(n) in pezure stato, azò sotto ||²¹ umbra de quella possino viver e mantegnir le lor povere famiglie. Respondeatur non esse po[ssibi]le eor(um) supplicationi satisfacere, eo q(uod) pars exigende illius unius pro c(entenario) g(e)n(er)alis est. Et si eis mos ||²² gereretur, oporteret ita aliis facere cu(m) no(n) exigua iactura n(ost)ri D(omi)nii. Verum pro o(mn)ium ubertate [s]int absoluta a solutione ipsius unius pro centenario frume(n)ta et blada, cuius sortis [vel...]rt(is) grassa. ||²³ Et incantentur decetero datia cum hac conditione. ||²⁴

Ad quintum. Da an(n)i sie in quà se ha reduto una pessima usanza e consuetudine in questa sua città et [insul]a i suo rectori, de esser zudegati i suo fidelissimi sobditi cum la leze de Imp(er)o de Romania. La qual leze ||²⁵ in d(i)c(t)a città et isola no(n) fo observata, p(er)che mai dita isola no(n) fo conquistata. In la co(n)quista fo fate le leze. N[.....]a da puo ch(e) la suo ex(cel)sa sig(nor)ia have il suo dominio p(er) tuti i suo rectori veniva recta seco(n)do la s(an)c(t)a leze dela ||²⁶ suo ill(ustrissi)ma sig(nor)ia, come etia(m) del Mccclxxxvi p(er) la suo ex(cel)sa sig(nor)ia nel privilegio della bolla d' oro, fato [qu]and[o hav]e d(i)c(t)a insula in suo felice dominio, acomandame(n)to e fato ch(e) siano retti et governati c(on) la leze dela suo ||²⁷ ill(ustrissi)ma sig(nor)ia p(er) modo ch(e) da quello in qua dita soa città et insula stan(n)o plui da i [...] 90 et ogni homo [...] zava stentare de acq(ui)star roba e possessio(n) ch(e) de quelli ch(e) cu(m) suo fadiga e sudori acq(ui)stava in la suo necessità ||²⁸ cu(m) quello p(ode)va ve(n)der p(er) viver over maridar suo fiole. Adiso verame(n)te e sotomessa dita leze per la qual [...] terre ch(e) co(n) quelle se governava, p(er) mala [co]lectio(n) de quelle, se han(n)o desabitade la più p(ar)te. Però se supplica ||²⁹ la suo im(m)ensa iustitia che de tal leze e statuti da novo posti ch(e) siano levadi et ch(e) siano tuti zudegati [secon]do le s(an)c(t)e leze de la suo ill(ustrissi)ma sig(nor)ia come d(i)c(t)o cap(ito)lo fatto qua(n)do i have el felice d(o)m(in)o de d(i)c(t)a isola appar. ||³⁰ Remane(n)do semp(re) le staxie de tuti villani ferme et (cetera). Respo(n)deatur q(uod) servetur consuetudo ab aq(ui)sitione [c]ivitatis et insule citra servata. Veru(m) si q(ui)s [de] aliqua huiusmo(d)i reru(m) se appellare voluerit, sit cuiq(ue) res(er)vata ||³¹

appellatio et dicatur ius. ||³²

Ad sextum, che tute le terre de Dalmatia et altre de la suo ill(ustrissi)ma han(n)o che, volendo armar la suo ex(cel)sa sig(nor)ia una o piui galie, vi e posto p(er) sop(ra)comito <in> q(ue)lla uno di plui sufficienti citadini, el qual possa p(er) far l' honor ||³³ dela suo ill(ustrissi)ma sig(nor)ia e de la suo cità no(n) guarda spe(n)der del so de plui 400 in 500 ducati per tuor di homeni [che co]gnosse ati et sufficie(n)ti in tal cosse. Però se supplica la suo ex(cel)sa sig(nor)ia ch(e) i sia etia(m) co(n)cessi i suo fidelissimi ||³⁴ Corfiati ch(e) volendo armar la suo ill(ustrissi)ma sig(nor)ia a Corfù più de una galia o fusta, ch(e) in quella sia eleto [un] sopracomito p(er) el n(ost)ro conseio de soi citadini lo piui sufficie(n)te Corfiati originarii de quella. Azó in ogni ||³⁵ caso se possa far l' honor de la so ill(ustrissi)ma sig(nor)ia e dela so terra et far li ho(men)i de q(ue)lla no(n) habiano caxo(n) de falir es[...] vergogna ala so citade. Respondeatur. Nos [...] esse in arbitrio et libertate regiminis eligendor(um) eor(um) civium ||³⁶ qui ei sufficie(n)tiores videbuntur, ultra galeam cui p(re)ficitur supracomitus nobilis n(oste)r. ||³⁷

Ad septimum et ultimu(m) capitulum cui tenor talis est, v(idelicet). Qua(n)do la so ex(cel)sa sig(nor)ia have el felice d(omi)nio dela dita soa insula et cità, se ha obs(er)vato in s[e] certi officii lo [...] p(er) so im(m)ensa cleme(n)tia li a co(n)cessi ali v(est)ri fidelissimi originarii citadini ||³⁸ de la terra. E p(er)ch(è) contra dite gratie alcuni venivano ala suo im(m)ensa cleme(n)tia et otegniva de i officii co(n)cessi a i suo fidelissimi citadini per lo ex(cel)so conseio de P(re)gati fo provisio nel 1440 ch(e) se algu(n) andasse ad impetrar de tal officii ||³⁹ dala suo ill(ustrissi)ma sig(nor)ia ch(e) tal gr(ati)a no(n) se dovesse acceptar p(er) li v(est)ri mag(nifi)ci rectori e q(ue)sto p(er)ch(e) tal interpretatio(n) v[e]gnivano cu(m) ingan(a) a la so ex(cel)sa sig(nor)ia et i(n) p(re)iudicio di v(est)ri fidelissimi citadini originarii de la terra. Et azò ch(e) tal ||⁴⁰ causa sia obs(er)vata sego(n)do i mandati del suo inclyto Senato, se supplica ch(e) dicto cap(ito)lo sia obs(er)vato, hac t(ame)n [condition]e, che s[...]ndo la so ill(ustrissi)ma sig(nor)ia meta pena di [ducati] 500 a tuti vegnirano impetrar tal gr(ati)a, et in questo modo nessu(n) ||⁴¹ no(n) havera tal p(re)s(en)tatio(n) contra le usanze e gr(ati)e co(n)cesse ai suo fidelissimi citadini vegnir impetrarle. De la quale [pen]a debia haver la mita lacusador, e l'altra mita la sig(nor)ia. Et se nesu(n) ha otenuto alguna gr(ati)a contra dicto cap(ito)lo, ch(e) la ||⁴² sia interrupta. Respondeatur q(uod) s(er)vetur p(ar)s que vult q(uod) eiusmo(d)i officia p(er) gr(ati)am co(n)cessa nullius sint [momenti secundum] cap(itu)lum in com(m)issio(n)e bayuli et conciliariorum

Corfoy. Et si que l(ite)re contra huiusmo(di) (con)cessio(n)em nostram ¹⁴³ cuipiam fierent, illas accip(er)e seu admittere non debeat, sub pena ducator(um) q(ui)ngent(or)um cuiq(ue) eorum. In quorum o(mniu)m fide(m) p(resen)tes l(ite)ras n(ost)ras fieri iussimus et pe(n)de(n)ti bulla n(ost)ra muniri. Dat(um) in n(ost)ro ducali Palatio, die xxviii(j)mo augusti, ¹⁴⁴ indic(tione) sexta, MCCCCLXX tertio.

Ιόνιο Πανεπιστήμιο